

BUITEN

16^e JAARGANG N°. 48.

ZATERDAG 2 DECEMBER 1922.

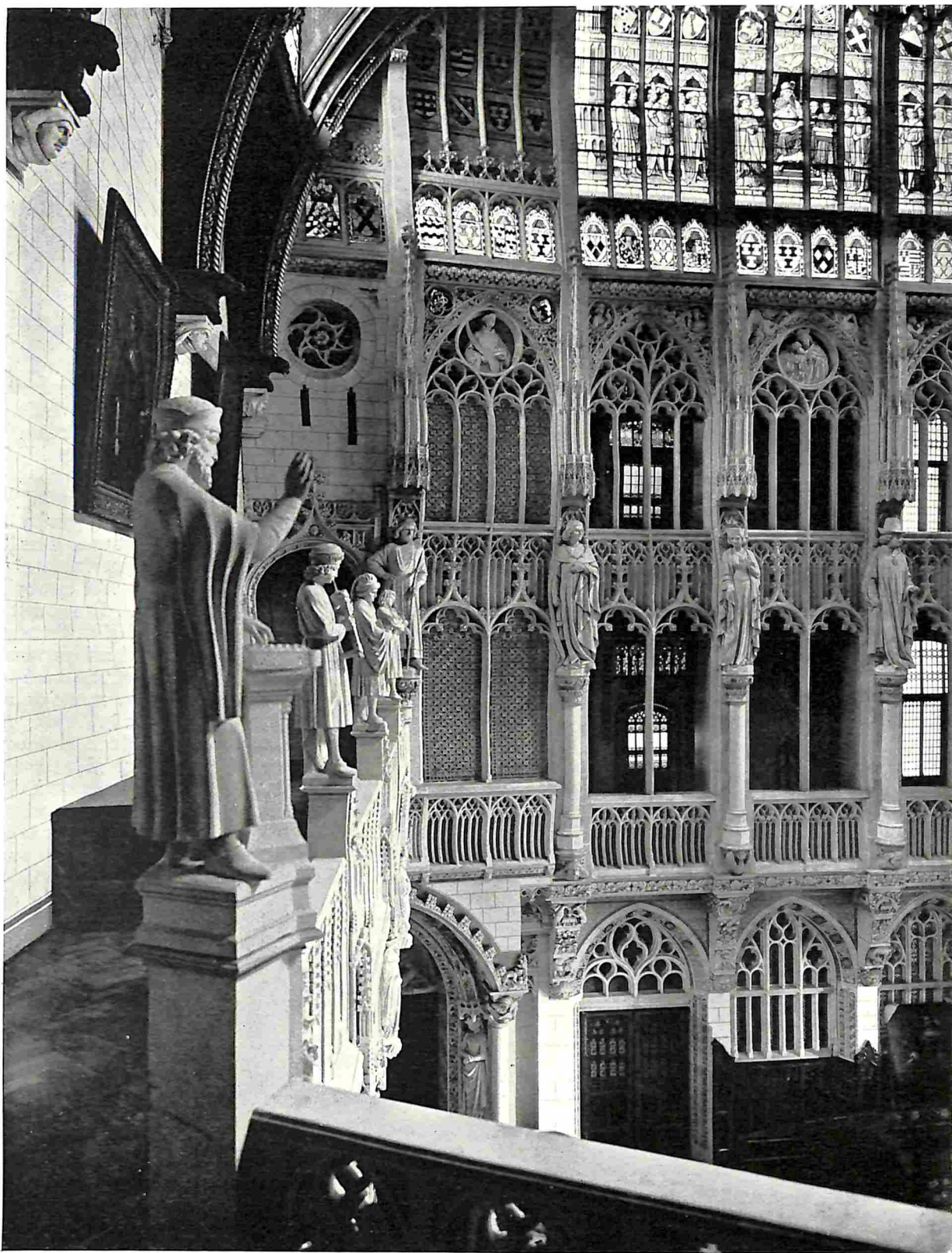

Foto C. Steenbergh.

HOEK VAN DE HAL IN HET KASTEEL DE HAAR.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

EURYALE, DE ONSTERFELIJKE, UIT HET ENGELSCHE VAN CARLTON DAWE (25)	BLZ. 566
NIEUWE UITGAVEN.	„ 567
NOG EENS HET KASTEEL DE HAAR, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 565, 568—573
VAN VERWACHTING KLOPT ONS HART, DOOR M. VAN KAMPEN.	BLZ. 570
DEVROUW VAN SINTERKLAAS, DOOR ELSA DE HARTOGH	„ 572
DE NOORSCHER HOOGGEBERGTE-SPOORWEG, DOOR H., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 574—575
DE DIKSTE EIKENBOOM VAN DE HOFSTAD, ILLUSTRATIE	BLZ. 576
DRIE BALLADEN, UIT HET ENGELSCHE VAN LAFCADIO HEARN (4).	„ 576

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

EURYALE, DE ONSTERFELIJKE.

EEN ROMAN VAN HET HEDEN EN VERLEDEN.

Uit het Engelsch van CARLTON DAWE.

25) (Geautoriseerde vertaling).

ALS hij niet zoo sluw was geweest, zou hij wellicht zijn toorn den vrijen loop hebben gelaten. Maar zooals steeds, overwon ook nu zijn slimheid; dat was het geheim van zijn kracht. Zijn lippen krulden zich verachtelyk; hij keek haar brutaal aan. Dit air van verhevenheid, dat zij aannam, had hem vaak geërgerd; nu was de maat vol. Hij zag zeer goed in, dat vleierij nu geen nut meer had. Nu moesten ze open kaart spelen. „Wat is het onmogelijke?” vroeg hij. „Dat een man een vrouw lief heeft? Het komt mij voor, dat dit een der eerste en krachtigste natuurwetten is”. „Maar voor u ben ik geen vrouw”, herhaalde zij met tergende kalmte. „Wat zijt gij dan, een verschijning, een droom, een godheid? Inderdaad, dit alles is toch een vrouw”. „Je schijnt wat te vergeten, Zelmis”. „Ik vergeet niets. Waarom komt gij hier?” „Ik kom om de oude taal met je te spreken”. „Voor niets anders?” „Je weet wat — een klein beetje — van onze oude gebruiken”. „Is dat alles?” „Wat zou er anders kunnen zijn?” vroeg zij, met een verbaasd vragenden blik. „Vrouwen doen dergelijke dingen meestal niet”. „Vrouwen, dat zal wel waar zijn; met mij is het heel iets anders”. „Komaan”, zei hij plotseling, „vindt je niet, dat 't tijd wordt met dien onzin op te houden? Het was in zijn soort heel gemakkelijk, maar zelfs het gemakkelijke wordt vervelend als 't te ver doorgedreven wordt. Ik zal u oneindig meer aanbidden als de vrouw, dan als de godheid. Begrijpt ge mij niet, Euryale?” „Euryale”, herhaalde zij, „heb ik je dit toegestaan?” „Och,” zei hij, „laten wij daar nu mee ophouden; ik zeg je toch, dat het mij gaat vervelen. Wij leven in een normale en verstandige wereld, waar dromen op hun juiste waarde worden geschat”. „Zelmis”, sprak zij, „je bent een handige schavuit; maar ik dacht niet, dat je zoo brutaal zou zijn. Zelfs nu kan ik nauwelijks gelooven, dat ik goed begrijp wat jij je aan-

matigt te denken”. „Hij maakte gretig gebruik van de gelegenheid, die zij hem aanbood. Het was een niet verwachte bres in de verdediging, die hij onmiddellijk binnendrong. „De vergissing ligt aan mijn kant”, zei hij berouwvol, „zooals dit steeds het geval zal zijn, als een sterfelijke tracht zich tot de sterren te verheffen. Als ik u beleedigd heb, godin, vraag ik u duizendmaal vergiffenis.” „Och”, sprak zij, „mensen zooals gij kunnen mij niet beleedigen. Maar wees gewaarschuwd en ga niet te ver. Soms treft de bliksem onverwacht uit een helderen hemel. Maar ik zal niet terugkomen om je koffie te drinken of de oude taal met je te spreken. Ik had je beter willen maken, Zelmis, maar ik vrees, dat je slecht van hart bent. Je bent sluw, maar het is de sluwheid van een aap, die zich verbeeldt een mensch te zijn. Zoo zou een mensch, door hoogmoed verleid, kunnen trachten den troon van Zeus te beklimmen; en zoo wou jij, met je aapachtige trucs, je meten met mij. Steeds heb ik geweten, o Zelmis, dat je ziel zwart is; maar je bent niet van verstand ontbloot en ik had gehoopt, dat verstand in de door mij gewenschte banen te kunnen leiden. Er is zoo veel te doen en zoo weinigen die het kunnen doen, dat wij gebruik moeten maken van de middelen, die wij voor het grijpen hebben. Aanvankelijk dacht ik, dat er uit jou wat zou worden en ik heb geduldig gewacht op den groei waarop ik hoopte. Maar nu vrees ik voor je, vrees ik zeer voor je. Ban de zonden uit je ziel; leef rein, denk edel, want zoo en zoo alleen zal je de straf kunnen ontgaan, die je anders zeker zal treffen”. „Terwijl zij sprak, had hij een flesch wijn ontkurkt. Zij keek hem niet aan terwijl zij sprak en hij loerde van tijd tot tijd tersluiks in haar richting. Geen woord van wat zij sprak ontging hem. Telkens grimlachte hij daarbij spottend. Een windstoot zou evenveel indruk op hem gemaakt hebben als haar woorden. Toch beefde hij inwendig van opgewondenheid en het kostte hem de grootste moeite zijn stem en zijn hand te beheerschen toen hij haar een glas wijn aanbood. „Om te toonen, dat gij mij vergeven hebt”, zei hij. Zij nam het glas en bracht het naar haar lippen, waarbij zij hem scherp aankeek. Maar zij dronk niet. Zij liet het glas weer zakken en hield het hem voor. „Ook gij moet hiervan drinken”. „Maar dit is uw glas. Ik heb het mijne al op”. „Drink, Zelmis”, beval zij. „Hij trachtte met een grapje er van af te komen. „Drink!” zei ze weer. „Onwillekeurig stak hij zijn hand uit, maar ze beefde sterk. Angst en verbazing spraken uit zijn blik, maar de angst was het sterkst. „Je bent ook nog een lafaard”, zei ze. „Die beleediging drong hem tot handelen. Met een spottenden glimlach liet hij het glas op den grond vallen. „Ik bid u om vergiffenis, godin”, sprak hij met geveinsde nederigheid. Kalm keek zij hem van top tot teen aan. Er sprak toorn, noch minachting uit dien blik, alleen maar koele onverschilligheid. „Ik zou je kunnen straffen”, sprak zij, „maar ter wille van wat geweest is en omdat je de oude taal spreekt, zal ik dit niet doen”. „Zij ging naar de deur, maar hij was haar voor. Hij sloot ze en stak den sleutel in zijn zak.

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

VERVOLG VAN HET VOORGAANDE HOOFDSTUK; VERHALEND WELK LOT PAUL ZELMIS, DEN HANDELAAR IN OOSTERSCHE ARTIKELEN, TROF.

„Al de verborgen slechtheid uit zijn ziel vertoonde zich op zijn gelaat. Zijn lippen glimlachten duivelsch, zijn oogen schitterden van triomf. „Wie is nu de winnende partij?” riep hij uit. „Zij keek hem bedaard aan op haar eigenaardige, ondoorgrondelijke manier, en men kon moeilijk zeggen of zij langs hem of door hem heen keek. Nog nooit was een vrouw in haar positie kouder geweest, of had zij meer zelfbeheersching getoond. Als hij haar schrik had willen aanjagen, dan bleek het wel, dat hij daar absoluut niet in geslaagd was. „Wat?” vroeg zij. „De laatste slag”. „Maar, Zelmis, ik ben de eenige die altijd winnen moet”. „Dat zullen wij zien”. „Ik vind, dat je heel zonderling doet, als iemand, die plotverstand over om jou te doorgronden”. „O neen, je kan mij ijdel te denken? Is het omdat ik vriendelijk ben geweest? Waarom zou ik niet? Zelfs de godheid mag zich verwaardigen den nederige te onderrichten; maar alleen den nederige. O Zelmis, wacht je ervoor trotsch of hoovaardig te worden, opdat je mijn genade deelachtig kunt blijven”. „Hij lachte. „Vindt u niet, dat het nu genoeg is geweest? Ik heb mij

voor de laatste maal spottend voor uw godheid gebogen. En nu moeten wij klaren wijn schenken; de tijd daarvoor is gekomen. Er is nu geen tijd of plaats meer voor uw overdreven pretenties, uw bespottelijke ijdelheid. Ik ben nu de meester".

„Waarvan Zelmis?"

„Van u", beet hij haar toe.

„Maar begrijp je dan niet, dat je onmogelijk mijn meester kunt zijn? Wat bezielt je, waanzinnige man, dat je dit zelfs maar durft denken?"

„De wetenschap, dat gij in mijn macht zijt, dat deze deur is gesloten en dat de sleutel in mijn zak berust; dat niemand u zou hooren, al zoudt gij schreeuwen als duizend duivels".

„En nog kan ik je ziel niet geheel doorgronden", sprak zij.

„Nog is er iets voor mij verborgen. Je optreden is vreemd, je woorden zijn onbegrijpelijk. Zelmis is herboren, maar in een leelijken vorm; of zou het een terugkeer zijn tot een vroegere soort? Zooveel is zeker, dat het niet de Zelmis is, dien ik, als hij het zich waardig had betoond, tot grooter hoogte had opgevoerd".

„Zelfs zijn koele, berekenende sluwheid was hiertegen niet bestand; hij voelde dat hij langzamerhand woest werd. Hij had altijd geweten, dat zij over groote zelfbeheersching beschikte, maar hij had nooit verwacht, dat zij die eigenschap in zoo hooge mate bezat.

„Ik leef slechts met dit doel," zei hij spottend; „nog hebt gij de macht daartoe." „En toch doet ge alles om dit te verhinderen. Is dit verstandig?"

„Evenals gij, was ik ook steeds een spruit der wijsheid." „Nog begrijp ik veel in je optreden niet. Ofschoon ik weet, dat je slecht bent en dat alles wat je drijft slecht is, kan ik je motieven niet doorzien, niet begrijpen, wat je er mee hoopt te winnen".

„Die pose heeft bij mij geen succes meer," zei hij ruw, „en ik heb er genoeg van. Ik wil gaarne erkennen, dat het theater in u een buitengewoon kunstenaars heeft verloren; maar het is hier geen theater en artisticeit is aan mij verspild. Als Chandos kon spreken..."

Hij hield op, maar zijn oogen zeiden genoeg. Als hij gehoopt had dat zij door blik of manieren ontroering zou hebben getoond, moest hij erg teleurgesteld zijn. Haar voorhoofd bleef onbewogen, haar oogen waren kalm en helder.

„Ja, Apis is dood. Vandaag herinner je me aan hem, o Zelmis, en de herinnering is niet aangenaam".

„Waarschijnlijk niet. Apis, zooals gij hem noemt is dood; maar hoe is hij gestorven? Wie was de laatste, die hem levend gezien heeft? Is dat wel goed opgehelderd bij de lijkschouwing? En zoo niet, waarom niet?"

Hij deed die vragen met een sluwen blik waaruit duidelijk de bedoeling sprak. Het was wel goed, dat ze wist met wien zij te doen had; dat haar vertrouwen, hoe groot dit ook mocht zijn, een schok kreeg.

„Pas op waar je loopt, Zelmis, opdat je voeten je niet leiden op onbekende en gevaarlijke wegen".

„Voor mij is er geen gevaar," zei hij. „Zelfs gij moest dat begrijpen".

„Voor wie is er dan gevaar?"

„Kijk om u heen, denk er over na, zie het in. We zijn alleen en uw schoonheid is als vuur in mijn bloed".

„Maar je bent vast en zeker heelemaal krankzinnig".

„Door uw lieflijkheid. Om die te bezitten, wil ik mijn kans op de eeuwige zaligheid in de waagschaal stellen".

„Steeds is het zoo geweest en daardoor heb ik mij vele vijanden gemaakt. Maar nooit is dit met opzet geschied, o Zelmis".

„Uw schoonheid," hijgde hij. „Ben ik van ijs of van steen, zonder bloed of gevoel? Waarom hebt ge mij bezocht, waarom hebt gij mij laten hopen? Ik ben geduldig geweest met bovenmenschelijk geduld. Nu verlang ik mijn belooning".

„Juist die belooning moest je zooveel mogelijk trachten te ontwijken".

„Ik bemin je", riep hij buiten zichzelf van hartstocht.

„Och" antwoordde zij kalm „jij bent mijn liefde niet waardig. Menschen als gij mogen slechts naar de sterren kijken; ze kunnen ze nimmer bereiken".

„Ik heb er een van den hemel geplukt", antwoordde hij, „en ze opgesloten in deze kleine kamer".

„O, Zelmis, dwaas, gij kunt geen sterren opsluiten, noch de zoom van het kleed der eeuwigheid aanraken. Ga je eigen bekrompen weg, denk je eigen kleine gedachten, leef je klein leven en bid om de genade, die je schijnt te willen verliezen".

„Gij moet eerder om genade smeeken, de genade van Zelmis, die zoowel dooden als sparen kan".

Zij keek hem aan met een bijna medelijdenden blik.

„Nog zou ik je willen sparen," sprak zij langzaam, „als ge dat verlangt, want ik bemerk, dat de hemel de gevreesde ziekte over je heeft gebracht".

„Ja," zei hij lachend, „de ziekte die niet de hemel, maar gij, kunt genezen".

„Ik wou je niet begrijpen," sprak zij, „maar als ik je nu wel begrijp?"

„Dat zal dat mij de moeite eener nadere verklaring besparen."

„Je bent dus vast besloten?"

„Zelfs ik, die nooit aan uw verstand getwijfeld heb, begon er reeds aan te twijfelen".

„Vleierij, omwegen, bedrog waren nu overbodig geworden.

Het was nu een kwestie van wil, van macht, haar kracht tegenover de zijne. Kon hij twijfelen aan het resultaat, hij, een man met de sterkte en den wil om te winnen?

„Nee, Zelmis", sprak zij, alsof zij zijn gedachten las, „de macht is niet evenredig aan den wil. Kon je je ziel zien zooals ik die zie, dan zou je op je knieën vallen en om genade smeeken. Zelfs nu is het misschien nog niet te laat. Maar de zandlooper wordt leeg en als ik toesla is het glas voor altijd gebroken. Val dus op je knieën en zweer het kwaad af, dat in je woont; zuiver je ziel van zijn onreinheid, zoek vergiffenis in een geest van nederigheid, anders is je vonnis geveld".

Hij lachte spottend, een lach, die niet kon verbergen hoezeer haar woorden indruk op hem hadden gemaakt, hoe hij inwendig beefde door een voorgevoel van naderend onheil. Maar hij verwachtte dat spoedig tranen en smeekbeden in de plaats zouden komen van de woorden van vermaning.

„Ik vrees, dat dit reeds is geschied," antwoordde hij. „Ik heb het lang geleden in uw oogen gelezen".

„Kijk mij in de oogen," sprak zij.

„Ik heb gekeken, tot ze mij verblind hebben. Nooit heb ik een vrouw met zulke oogen gezien".

„Bij een vrouw zal je zulke oogen nooit zien. Dwaas, weet je niet hoe dicht je bij den afgrond staat? Ben je blind zoowel als gek? Heb je niets aan mij bemerkt, dat je zegt, wie je voor hebt?"

„Ja," antwoordde hij heftig, „en die wetenschap heeft mij u doen beminnen met een alles overtreffend liefde. Denk ook uwerzijds er over na waar gij zijt en wat ik van u verlang".

„Weinig kan je vermoeden, o Zelmis, wat je van mij verlangt".

„Ik weet het best," zei hij, „en ik denk, dat gij het ook wel weet, als gij een vrouw zijt".

„Als ik een vrouw ben! Maar als ik nu meer dan een vrouw ben?"

„Voor mij zult gij meer dan een vrouw zijn. Gij zijt in mijn macht, Euryale", spote hij „gij met uw Gorgonen-naam! En als gij de Gorgoon zelf waart, zou ik u nog tot bruid verlangen".

Plotseling werd haar gelaat bleek als de dood; zelfs uit haar lippen stroomde al het bloed weg. Hij zag naar een gezicht, dat plotseling koud en stijf als steen was geworden. Behalve de oogen! Die schitterden met een verterend, doch koud vuur, dat doordrong tot zijn hart. Hij deed een stap achteruit en hief de hand op, alsof hij een slag moest afweren. Haar stem scheen hem van een grooten afstand te bereiken.

„Het vonnis, Zelmis, jij zelf hebt je vonnis geveld".

„Wend uw oogen van mij af," riep hij uit „die vreeselijke oogen!"

„En toch vond je ze zooveel nog mooi, aanbad je ze. In die oogen zag je een vreugde, die je de eeuwigheid deed tarten".

„Weg, ga weg, verlaat mij! Ik verlang niets meer van u!"

Ofschoon hij de handen ophief naar zijn oogen, scheen hij niet bij machte te daar te houden; ofschoon hij zijn hoofd wilde afwenden, moest hij het telkens weer naar haar toe keeren. Een hevige angst deed hem beven; hij scheen in elkaar te krimpen.

„Nee, je hebt het verlangd en het zal je geworden. Je hebt gezien en in je hart weet je wat je gezien hebt, schoon je hersens het niet kunnen omschrijven, noch je tong het uiten. Nu ligt je ziel als een boek voor mij open en iedere bladzijde is bezoedeld door de smetten van je slechtheid. Zelfs in je angst haat je, zelfs terwijl je mond lafhartig om genade smeekt, gloeit je hart van wraakgevoel".

(Wordt vervolgd).

Nieuwe uitgaven.

Gaarne maken wij melding van twee nieuwe uitgaven van Scheltema & Holkema's Boekhandel. In de eerste plaats van den derden druk der mooie uitgave van Andersen's complete Sprookjes in de bekende vertaling van Mevr. v. Eeden v. Vloten en met de vele karakteristieke illustraties van Hans Tegner. Een mooie band ontworpen door den sierkunstenaar T. Nieuwenhuis omvat den merkwaardigen klassieken inhoud waaraan indertijd Ds. C. E. Hooykaas in ons blad een reeks artikelen wijdde.

Het tweede boek dat wij willen aankondigen, is van de hand eener gewezen redactrice van dit blad, Mevrouw Marie van Zeggelen, wier litteraire producten, vooral die welke Indië betreffen, zoozeer de aandacht trekken en van wier hand ook in ons blad verschillende opstellen verschenen. Dit boek heet „Ding en Aroe naar het land van beschaving"; 't is een kloek deel met een aantal photographische reproducties. In dit boek laat de schrijfster twee jongens uit Celebes, die zij in haar vorige boek „de Schat van den armen jongen" (waarvan ook een herdruk uitkwam) beschreef, een reis door Batavia maken. De auteur toont hier een bijzonder talent voor beschrijving te hebben; zoo mag die van een nachtfest te Djocjarta buitengewoon genoemd worden.

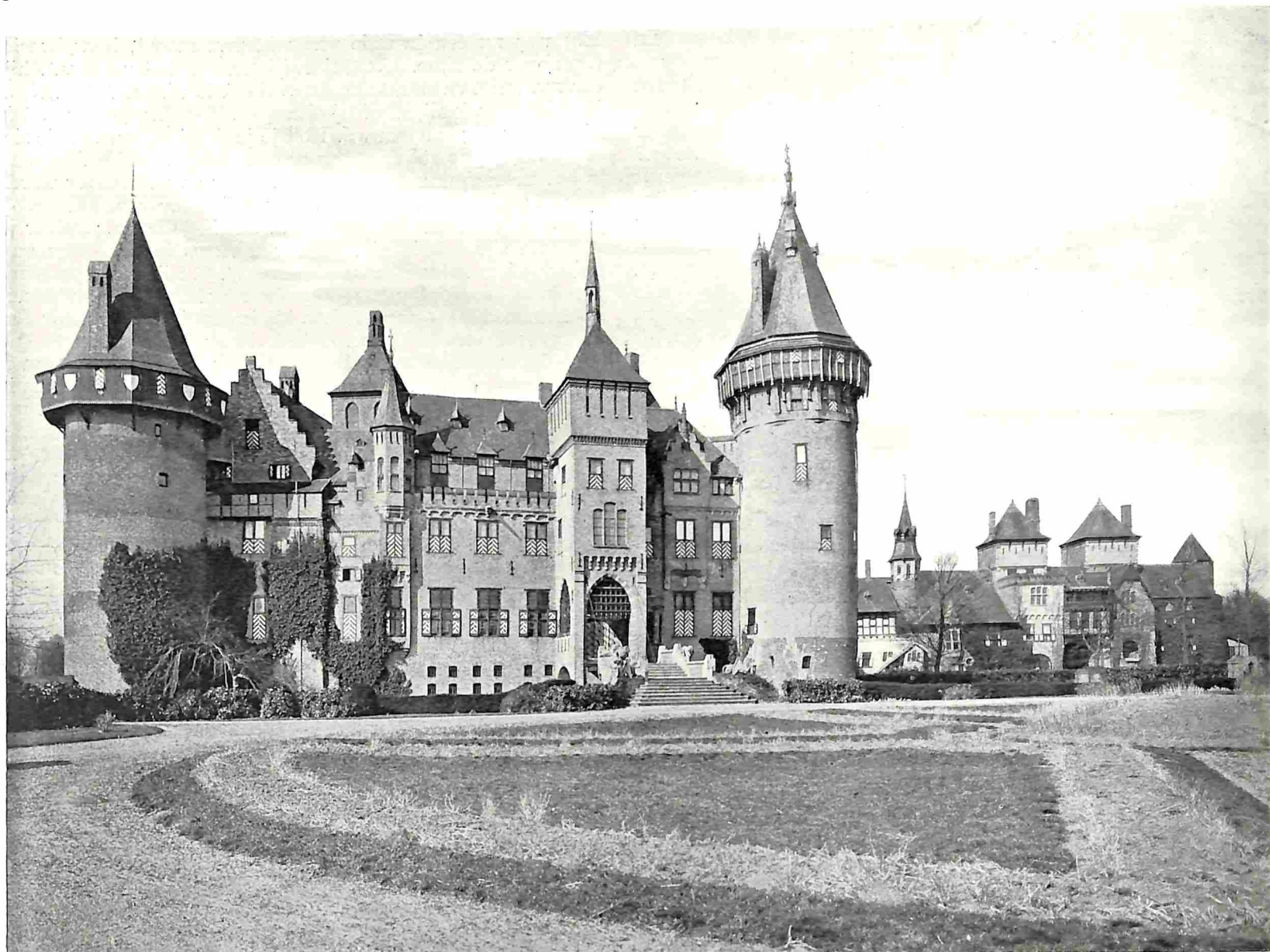

Foto C. Steenbergh.

DE VOORGEVEL VAN HET KASTEEL DE HAAR. RECHTS HET POORTGEBOUW.

NOG EENS HET KASTEEL DE HAAR.

VIJF en een half jaar geleden hebben wij, naar aanleiding van dr. J. Th. J. Cuypers' negentigsten verjaardag, in woord en beeld de aandacht gevestigd op een der merkwaardigste werken van den inmiddels overleden bouwmeester: het Kasteel de Haar, fantastische schepping van een luisterrijk middeleeuwsch slot, doch tegelijkertijd alle gemakken van het heden biedende, en zoo als 't ware het streven van den bouwmeester belichamend om de schoonheid der middeleeuwen te gebruiken als bron van inspiratie voor onzen inspiratie-missenden tijd. Toen niet beschikkend over de noodige plaatsruimte, beloofden wij later op dit wondere kasteel te zullen terugkomen. Wat wij bij dezen doen. Niet alleen gedachtig aan het „belofte maakt schuld," maar ook, omdat een kasteel als dit, waarlijk in ons blad niet onvolledig mag behandeld worden.

Over zijn geschiedenis en die zijner bewoners behoeven wij, na wat wij daarover schreven in „Buiten" van 2 Juni 1917, niets meer te zeggen. In dat zelfde artikel hebben wij niet verzwegen, dat het doen bouwen van een moderne antiquiteit als dit kasteel er een is, in 't algemeen moet afgekeurd worden, als zijnde iets onnatuurlijks. Slechts enkelen genialen kunstenaars, die bovendien grondig met de middeleeuwsche bouwkunst vertrouwd zijn, is het mogelijk in zulk een geval iets tot stand te brengen dat niet alleen geen kinderachtige namaak, maar een indrukwekkend kunstwerk mag genoemd worden. Tot dezulken behoorde Viollet-le-Duc, behoorde ook Cuypers. ☒ Mogen wij hier nog even herhalen wat wij schreven over Viollet-le-Duc's soortgelijke schepping, het kasteel van Pierrefonds, dat in „Buiten" van 15 Mei 1920 is behandeld? „Hierom vooral staat Viollet-le-Duc's Pierrefonds voor ons boven het kasteel de Haar, het Nederlandsche Pierrefonds van zijn toch zoo begaafden leerling Cuypers, omdat dit laatste wel artistiek maar niet historisch aannemelijk is, en

slechts kan beschouwd worden als een schoone, tot werkelijkheid geworden droom van een schitterend Nederlandsch kasteel dat zoo had kunnen zijn. . . . ja, als de toestanden in deze landen geheel anders waren geweest. Billijkheidshalve mag niet verzwegen worden, dat Dr. Cuypers een kasteel moest bouwen, dat de gemakken van dezen tijd bood, en daardoor gedwongen werd een kasteel te doen verrijzen, dat, ja, middeleeuwsch was, maar moest schijnen na den riddertijd steeds bewoond en in den loop der tijden veranderd te zijn, een moeilijkheid die wel op bewonderingswaardige, maar toch niet-natuurlijke wijze werd opgelost. Viollet-le-Duc kon op historischen bodem blijven, en, werd zijn kasteel geweldig en schitterend tevens, hij bleef daarbij de werkelijkheid in hoofdzaak getrouw; het kasteel van Pierrefonds is geen gematerialiseerd droombeeld, maar een verrijzenis van het oude kasteel". ☒ Cuypers daarentegen heeft een kasteel doen verrijzen als er nooit op deze plaats, of elders in deze streken een is geweest. De Van Woerdens of Van Zuylens van vroeger eeuwen konden in geen enkel opzicht vergeleken worden met de zoowel machtige als kunstzinnige Fransche vorsten, die Pierrefonds tot een tegelijkertijd bijna onneembaren burcht en een weelderige woonplaats maakten. Het meest-indrukwekkende gedeelte van het kasteel de Haar is wel de vorstelijke hal, *ter plaatse van den open soberen binnenhof van het oude Stichtische Pierrefonds*, die terstond een der belangrijkste verschillen tusschen voorgelicht door zijn kennis omtrent den vroegeren toestand kennis te kort schoot, iets gereconstrueerd, zooals Viollet-le-Duc dat deed, maar integendeel iets geschapen, dat, zooals hij zelf zeer goed wist, hier nooit ofte nimmer geweest was. Deze van een vervallen kasteel heeft willen doen herleven, maar van

Foto C. Steenbergh.

DE HAL IN HET KASTEEL DE HAAR.

een met onuitputtelijke fantasie begiftigd kunstenaar, die iets geheel nieuws heeft gewrocht, zij het in vormen welke hij aan vervlogen tijden ontleende. Moet het aan dien rijkdom van verbeelding en scheppingskracht worden geweten, dat de vier muren dezer grootsche ruimte van karakter verschillen? Of heeft de bouwmeester den schijn willen wekken, dat zij in verschillende tijden tot stand kwamen? Hoe het zij, de eenheid van het geheel heeft er wat onder geleden, al spreekt elke wand op zich zelven van de begaafdheden van den ontwerper. Het verschillend karakter van een der zijmuren en den schitterenden achtermuur van de hal komt heel goed uit op onze voorplaat. Daar zien we links den soberen zijmuur, waarvoor, op de rijkbewerkte ballustrade der galerij, een kleine beeldengroep is aangebracht van muzikanten, die den binnentredende met zoete voosen schijnen te verwelkomen. Een scherpe tegenstelling daarmee vormt de aansluitende wand, op de voorplaat voor een gedeelte te aanschouwen, met zijn open vensters, prijkkende met de sierlijkste spitsbogen en traceeringen, een wand, die met kantwerk schijnt behangen te zijn. Tusschen de vensters staan, op hooge zuilen onder fijnbewerkte baldakijnen, de oude ridders en hooge vrouwen van het geslacht dat den burcht bewoond heeft. En boven deze witte weelde van gothiek tint de zachte kleurenpracht van een in vele vakken verdeeld halfcirkelvormig raam, waarin de beschilderde glazen, tusschen tal van wapenschilden weder figuren van ridders te zien geven. Veel soberder weer, hoewel toch geenszins zonder versiering is, de derde wand. Om dit te doen blijken, en onzen lezers tevens een beteren indruk van de hal te geven dan de voorplaat alleen vermag, herplaatsen wij in dit nummer, hierboven, een der reeds vroeger opgenomen afbeeldingen. Langs laatstgenoemde zijde van de hal loopt, een met stergewelven overdekte gang (afgebeeld op bladz. 572) die ons Cuyper's kunst van een meer bekende zijde vertoont, evenals de achter deze gang liggende biljartkamer (waarvan we een hoek bij de schouw afbeelden, vanwaar men, door den boog, een kijkje heeft in de hal)

en trouwens vele andere vertrekken in dit slot. De afbeelding op de vorige bladz. vertoont den voorgevel, en, rechts op den achtergrond, het poortgebouw, dat zijn karakter als zoodanig grootendeels heeft verloren, toen het vergroot werd ten behoeve van den zoon van den tegenwoordigen eigenaar, die het tot zijn verblijf had bestemd, daar het kasteel zelf hem te groot was, een voornemen waaraan helaas door het noodlottig ongeval dat hem, nu juist tien jaren geleden, overkwam, geen gevolg kon worden gegeven. De ingang van het oude kasteel bevond zich in de naar het poortgebouw gerichte zijde, daar waar thans een overdekte brug beide gebouwen verbindt. Een monumentale trap voert naar de ophaalbrug voor den tegenwoordigen hoofdingang, een trap die als een navolging is te beschouwen van de opgang aan het binnenplein tot het kasteel Pierrefonds; hier, als daar, zijn de borstweringen versierd met fantastische gevleugelde fabeldieren. Boven den spitsbogigen ingang in den vooruitspringenden vierkanten toren waardoor men de hal bereikt, ziet men de machicolis, het werpuitstek, door welks openingen een vijandelijk bezoeker kon bestookt worden, en in de poort zelve hangt dreigend het zware, halverwege neergelaten valhek met de scherpe punten, een soortgelijk als ook onze stadspoorten hebben bezeten, en waaraan nog veelal een gleuf in de muren herinnert. Een zelfde dienst al het werpuitstek boven den hoofdingang hadden de weergangen onder de torenspitsen te bewijzen. Of ook alle torens van het oude kasteel hiervan voorzien zijn geweest, staat niet vast; Cuypers heeft ze echter om de hoektorens aangebracht. Zijn de torens van Pierrefonds door Viollette-Duc van steenen omgangen voorzien, die, op reusachtige ringen gelijkende, hun iets ontzagwekkends maar tegelijk plomps geven (waarbij hij echter den ouden toestand getrouw nabootste), Cuypers bracht — en ditmaal hield hij rekening met den meer primitieven toestand der vaderlandsche burchten — onder de torenspitsen houten weergangen aan, die natuurlijk minder stevig, een schilderachtige afwisseling geven.

(Slot volgt).

A. L.

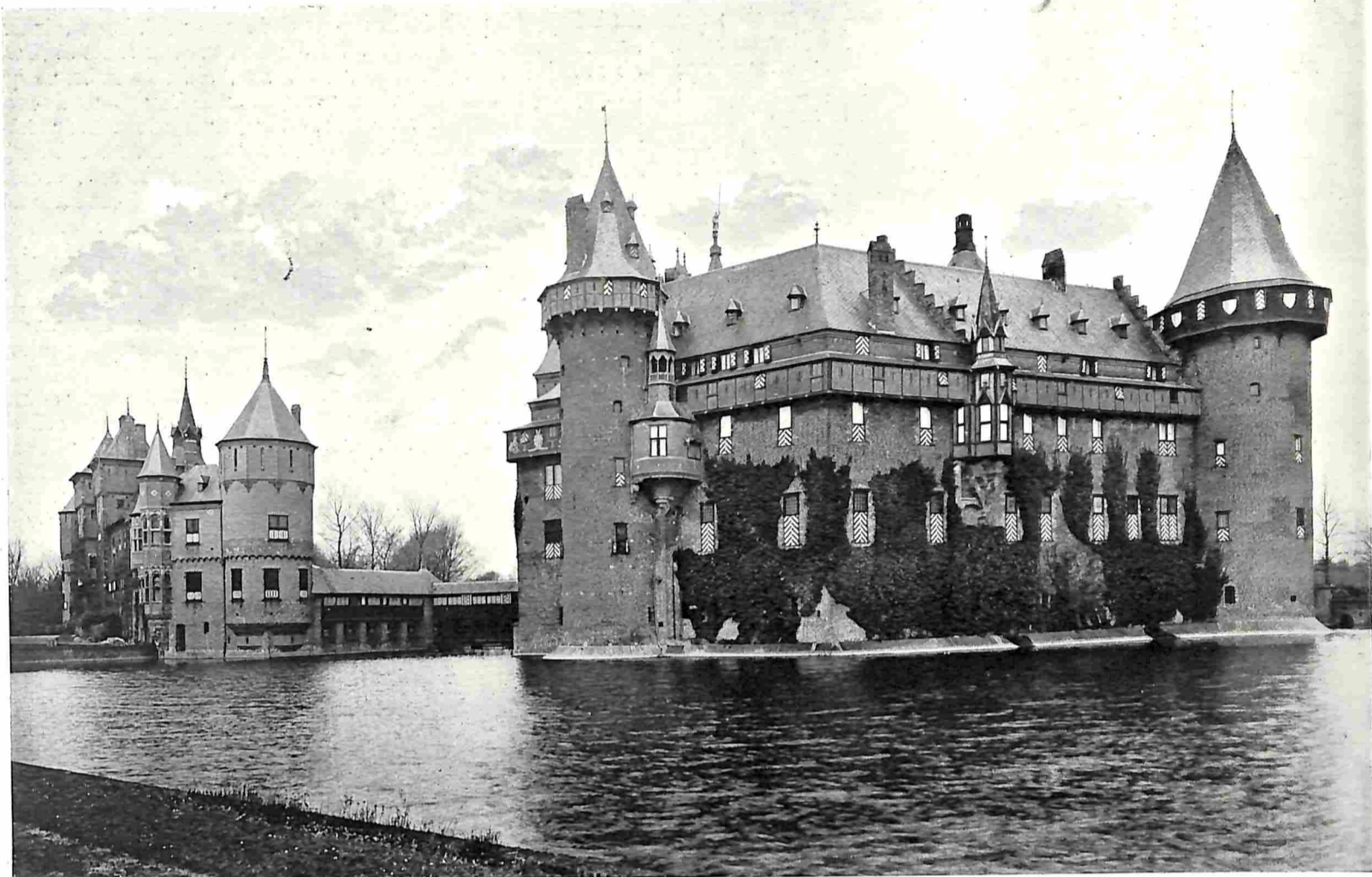

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL DE HAAR, GEZIEN VAN HET WESTEN.
LINKS HET POORTGEBOUW EN DE OVERDEKTE VERBINDINGSBRUG.

Van verwachting klopt ons hart.

GRAUW-grijs, in de groezelig vale omgeving, geleken de drie kinderen met hun kleurloze versleten capes als drie aardmannetjes, die door den motregen liepen; langzaam trokken ze huiswaarts, plasten met hun klompjes in de sopperige wagen-sporen, zoodat het water hoog opspatte, of liepen dicht aaneen geheimzinnig smoezend, want er zou wat gebeuren; Harmen wist het zeker: hij kwam morgen. Stijf aan elkaar gesloten liepen ze nu verder, 't werd wat schemerig en de zwarte knecht kwam spoken in de kleine hoofdjes. „A j't zeggen, ik kniepe oe bont en blauw”, zei Harmen. „Ik zegge et toch”, dreigde Jenneken. Maar toen ze rondom zich de kale boomtakken geheimzinnig zag bewegen door den wind, en in den schemer iets meende te bespeuren, toen bedacht ze zich en drukte ze haar lijfje neer dicht tegen breur. „'t Is alleenig foppens, ik zegge niks”, „Ikke ook nie”, beloofde Rieksken. „Heur! Mô rup, la w' anloopen”. „Weer klonken de kreten: „Harrem, Rieksken, Jenne”, de eerste lettergreep laag in gezet de tweede hooguit gekreschen. De kinderen verhaastten hun gang. „Bin ilu nog van plan in huus te kommen?” schreeuwde moeder, toen ze de kinderen in 't vizier kreeg. „Ie mut nog eerpels schillen, of hê j'weer wat utehoald, dekselsche jongen”, was Moeder's begroeting; met een ruk nam ze Jenne op haar arm. „Is dat uutblieven! Ik zal 't an Voader zeggen, dat verzeker ik oe, 't is te met al donker”, bromde ze voor zich uit. „Rieksken klampte zich aan Moeder's rok vast en Harm liep achteraan, hij was een jaar ouder dan de tweeling. „Binnen in 't boerenvertrek hing een dikke walm, moeder had waschdag. Op de potkachel pruttelde het middagmaal en het dikbuikige koffiekannetje, achteraan op de platte pijp, stond te koken. „Wat is 't hier duuster”, zei Harm. „Wat denk ie dan wel, dat 't lich geen centen kost? Alla Harm, wieg is”, beval moeder, toen een zacht gekreun van onder 't dikke groene wiegegordijn dreinde. Moeder ontdeed de meisjes van hun manteltjes en legde 't goed op de beddeplanis van de tweede bedstee naast de deur naar de schuur. „En noe eerst eten!” beval moeder toen ze een witte schaal

tot den rand toe gevuld, op de tafel zette, drie vorken uit de latafel haalde en met een streek van haar hand een menigte vliegen verjoeg, die krioiden op het tafelblad. „Ze rekte zich om de petroleumlamp aan te steken, en haastig hing ze daarna een witten doek onder 't gordijn, „ze bint soms zoo astrant, en van inkieken most ze niks hebben”. „De kinderen sleepten stoelen van den muur naar de tafel, ze wilden al beginnen en prikten met de vorken in de schaal, toen moeder's kijfstem tusschenbeide kwam: „Hè 'k oe dat zoo eleerd, 't is tusschen zien beurt”. „Heere zegene spijs, amen”, ratelde het kind en toen repten zich de vorken en prikten naar de stukjes spek die bovenop lagen en kibbelend betwistten ze elkaar de lekkere hapjes. „Moeder, met hoog opgestroopte mouwen, wrong haar waschgoed uit de kuip, zuchtend beklom ze telkens den stoel, zich uittrekkend om stuk voor stuk haar waschgoed op te hangen aan de hooge lijn, die dwars door 't vertrek gespannen was. Onderwijl richtte ze zachte troostwoorden tot den inhoud van de wieg: „Zeute moar mien puppien, zeute moar, ie kriegen temet wat”. „Hè j'hoast genog? Toe, wieg 't kiend is, ik mot nog zoo veule; Voader kump zo thuis. Alla Harm, maak an! Hè j'genog?” De rede tegen haar zoon werd crescendo uitgesproken, maar de kinderen, gewend aan moeder's felle gekrijsch, kibbelden verder en vochten om den laatsten aardappel. „De schaal was leeg. Harm stond op, haalde, alsof 't gewoonte was, den bak aardappels en den emmer uit het schuurtje, zette zich op een stoof bij de wieg, trapte telkens op den voet, die onder uit het groene wiegekleed piepte, en schilde den eenen aardappel na den anderen, die hij met spatte. „De inhoud van de wieg kalmeerde aanvankelijk bij de onverwachte schommelbeweging, maar langzaam aan en vulde de keuken met eentonig gekerm. „...Hoalt um der Harmen, gehoorzaam, stond op, en met zijn aardappelhanden sloeg hij toen 't wiegekleed over de kap, trok een groot dik blauw gebloemd kussen op zij, waarmee het kleintje bedekt was, bracht daarna het dampend wurm te voorschijn en hield het stijf met zijn twee kleine armen omvat. Sussend liep hij met

het bundeltje heen en weer, zoover de meubels dat toelieten. 't Was alles tevergeefs: de kleine bleef jammerend klagen en krijschen. Onderwijl lagen Jenne en Rieksken met haar buikjes plat op tafel en vingen met haar kleine vingertjes de dikke trage vliegen en lachten van pret als zij ze lieten zwemmen in een kom van moeder met een restant koffie. ☼ „Moê, moê”, herhaalde Jenne ongeduldig. ☼ „Wat mu j'dan?” vroeg moe. ☼ „Morgen kump Sunderkloas in schoole, bie Harmen ook. Wie kriegt allegaar wat. Harm kriegt temet niks; hie hef en roete inegooïd!” ☼ „Alla, smeervinke”, berispte moeder en gaf Rieksken een klets op haar handje „ik zal oe vliegen op de toafel plakken”. ☼ Terstond voegde Rieksken haar schetterend schreeuwgeluid bij dat van 't wiegekind, zoodat de wanden de klanken terugkaatsten en het trommelvlies ze tienvoudig voelde trillen. ☼ „Ik zol der dol van worren! Wacht moar! Voader kump zoo thuus; die zal oe wel, a'j nie stille bint”, schreeuwde moeder er tuschen door. „Gef mien 't kiend noe!” ☼ Terwijl het kleintje ongeduldig, op haar schoot zijn hoofdje heen en weer draaide, het hongerig mondje hapte naar 't kleine vuistje,

knoopte vrouw Vink haar kroplap los, ontblootte haar borst; gulzig hapte 't mondje en dronk tevreden. Rieksken snikte zachter, Jenne had de oude pop zonder ledematen gevonden en moederlijk tegen zich aangedrukt, om haar sussend in slaap te zingen. ☼ Harmen had zich weer aan zijn aardappeltaak gezet, zoodat het tamelijk rustig was toen de deur open ging en een lange man binnen trad; zijn bruine pak was nat van den damp buiten; kou en vocht bracht hij mee. ☼ „k Hè en honger as een peerd”, was zijn begroeting, „hè j'wat?” ☼ „Ik zitte toch met et kiend, schep oe zelvvers moar op”. ☼ Vader trok zijn bruine jas uit, nam den zelfden schotel, dien de kinderen hadden gebruikt, schepte hem vol uit den pot en zich genoeglijk schurkend, zette hij zich aan tafel en Rieksken en Jenne klauterden, alsof ze dat gewend waren, ieder op een knie. „Deerns, wil ie der wel is afgoo”, deed hij boos, maar ze lieten zich niet afschrikken, ze lachten en dansten van pret op en neer. Rieksken kroop boven op tafel vlak naast den schotel, en Vader hield Jenne omvangen met zijn linker arm; als hongerige spreeuwen haptten ze telkens van vader's vork, die kienders hadden altied honger. ☼ „Loat er nog een beetien veur mien in”, riep Harm, die al een groote plas rondom zich had van de plonzende aardappels en altijd nog maar schilde. ☼ „Va, morgen kom Sunderkloas bie ons in school, Harm krieg niks, die hef een roete inegooïd”, berichtte Jenne weer. ☼ Vader scheen 't niet te hooren, at verder. ☼ „Leeleke klikkespoan!” riep Harmen. ☼ „Jonk”, berichtte vader na lang zwijgen, „'t schèlt mien niks. A j'moar geleuft, as dat — dat gemaal met den meister mien de kèl uut hangt; ie hebt geen roeten in te gooien”. ☼ Harmen dacht aan morgen: „'t Zol ook wat wèzen! Wat kon hum Sunderkloas schèlen!” — Plotseling schrok hij van zijn gedachte, angstig was hij voor de gevolgen. „Je kon nooit wèten! Misschien wist hie alles wel, net as Onze lieve Heer; de juffrouw had et gezeid”; met vrees, onrustig dacht hij toch maar, dat het beter was te gelooven. Zou hij hem nog wat meebrengen? Misschien een big van taai, zoo'n stuk voor hem alleen; Rieksken en Jenne kregen zelf wat; die gemeene Jenne! Even dacht hij aan weerwraak, maar soezerig met het aardappelmies in zijn hand zag hij den goeden Sint met den rooden mantel en gouden staf en een drijftol rood en groen bovenop en „bons!” daar viel hij tegen de wieg. ☼ „Scheit er moar uut, ik schille ze wel af”,

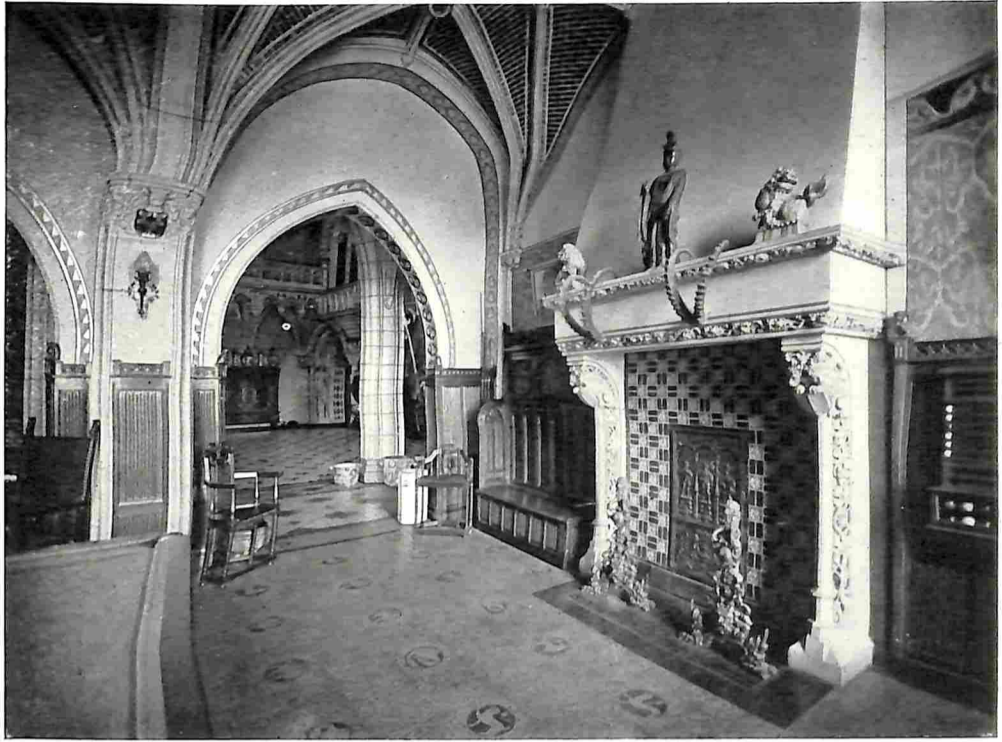

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL DE HAAR. BILJARDZAAL MET KIJKJE IN DE HAL.

riep vrouw Vink, die nog steeds haar hongerige zuigeling tevreden stelde. „Kom ie moar hier en ète de panne leeg; Voader heit genog”. ☼ Jenne en Rieksken speelden nu onder de tafel op den grond. Vader zat achter de kachel en genoot van zijn verschen pruim, en Harm had de pan op tafel gezet en krabde ze schoon. ☼ „Ie kriegen niks”, kwam gnieperig een stemmetje van onder de tafel. „Ie kriegen toch lekker niks”, treiterde 't zelfde geluid. ☼ „Gemeenerik”, stootte Harm uit en tegelijkertijd gaf hij 'n trap in 't wilde, hij zou ze; een tweestemmig kindergebler van uit de diepte vuurde zijn woede nog aan en hij vergat het restant in de pan, smet zijn vork op tafel en dook om zich te wreken; de meisjes paktten zijn beenen en hij traptte, de kleintjes gilden. Moeder Vink, die niet voor een beetje vervaard was, als ze maar krachtadig kon optreden, kreeg 't nu te kwaad. Met het kind aan haar borst, moe van haar lange dagtaak, die nog niet ten einde was, maande ze haar baas, die bij al dat rumoer was ingeslapen, zijn vaderlijk gezag uit te oefenen. ☼ „Geef dan de kienders toch een pak, ze maakt mien dol”, riep ze. Langzaam, na virtuoos zijn speeksel in de kolenbak gemikt te hebben, kwam baas Vink in de beenen, deed een greep onder tafel, vischte Rieksken op en liet zijn groote hand onzacht op 't kind neervallen; dat was iets dat het rumoer niet kal-

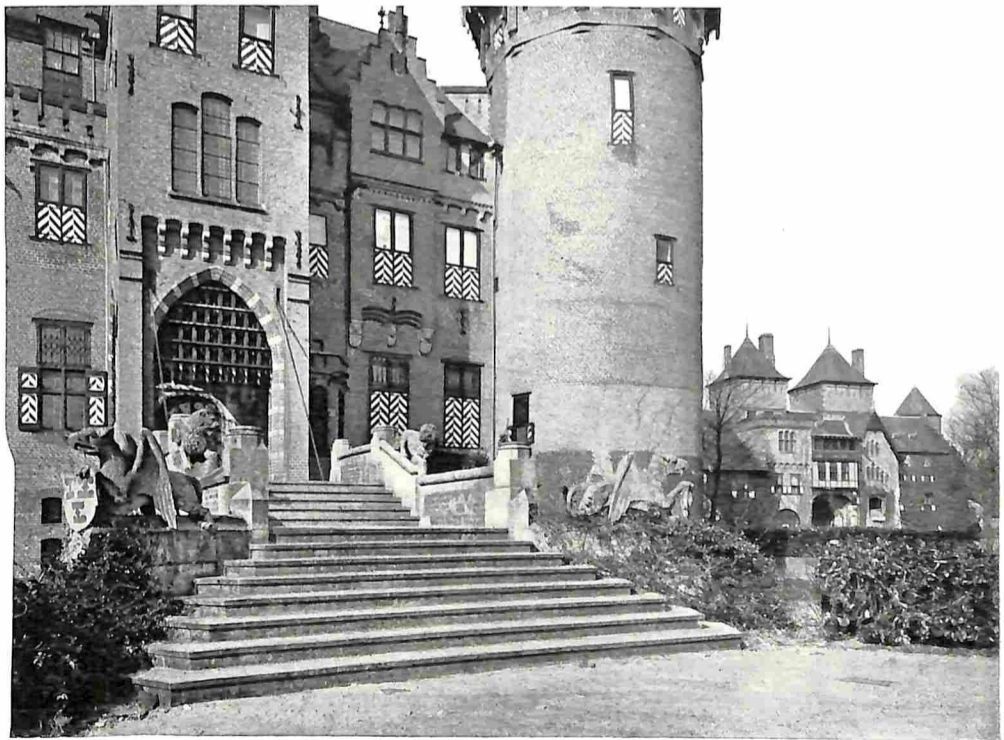

Foto C. Steenbergh.

DE HOOFDINGANG VAN HET KASTEEL DE HAAR.

meerde, zoodat vrouw Vink woedend uitriep: „Blief af, kerel, ie sloat et kiend nog dood”. „Doet et dan zelvvers, rup er mien niet bie”, en Vader, overtuigd dat hij aan de opvoeding der kinderen gewerkt had, nam zijn plaats achter de kachel weer in, rekte zijn stramme beenen en kauwde zijn tabak. Intusschen scheen de vrede onder tafel weer gesloten, de kinderen knikkerden met kastanjes en kropen tusschen stoelen, wieg en waschkuip. 't Kleintje was voldaan ingeslapen en door moeder secuur weggeborgen, warm onder 't dikke kussen, diep onder 't groene wiegegordijn. Vrouw Vink stroopte haar mouwen weer hoog op, stond gebogen over de waschkuip, liet roffelend het goed over 't waschbord glijden. De kinderen speelden, de kastanjes rolden. Rieksken liep achteruit, achteruit en zat onverhoeds boven op den emmer met geschilde aardappelen, verloor haar evenwicht en lag met water en aardappelen op den vloer; ze vond het noodig nogmaals haar stembanden duchtig in te spannen, terwijl Harm en Jenne genoeglijk op hun kousen door 't nat plasten om de verstrooide aardappels te pakken.

„Verderrie”, riep vrouw Vink verontwaardigd en met een ruk zette ze Rieksken op het drooge. „Denk ie, da'k alles alleenig kan? Je bint ook liever lui as me!” riep ze tegen haar baas, die steeds op zijn warm plekje bleef zitten. „Stille moar”, suste hij, „ik zal de kienders wel uutkleeien, dankunt die noar bedde. Dicht bij 't kacheltje ontdeed hij nat Rieksken van haar kleertjes, 't kind kroop dicht tegen hem aan, verkneukelde zich bij 't warme vuur. Moeder haalde 't nachtgoed uit de bedstee en smeed het in de richting van de kachel, waar de kleertjes fladderend op den vloer kwamen; de meisjes klauterden stil veilig op vader's knie. Moeder dweilde, kletterend viel 't water van den uitgewrongen doek in den emmer.

Goddank, de wasch was klaar, ze borg de tobbe in de schuur, en rukte de meubels terecht, ze zocht de kastanjes bij een en legde ze met de oude pop in 't kapotte poppenwagentje. „Nooit heit een vrouwmis rust!” In de stilte die nu door de kamer hing, hoorde ze 't zachte pruttelen van de koffie op de platte pijp. Dat bracht haar het troostrijk vocht in de gedachte, en met wellust vulde ze twee kommen. Behaaglijk zette ze zich aan tafel, de kom in de palm van haar eene hand, den elleboog gesteund door haar andere, ze genoot even van de rust; toen als bedacht ze zich, zette ze de kom neer, liep op de kinderen toe, ze was er toch het naast aan toe, die stumpers. „Drink ie noe oe kummegien leug”, ze goedertieren tot haar baas, „kom ie moar bie moeder, mien peupien”. De kinderen, die zich stil hadden uitgekled, trotsch, dat ze 't zelf gedaan hadden, waren moeder's boosheid vergeten en weer begon Jenne over morgen. „Mô, heur ie? Brengt Sunderkloas hier ook wat? Meister zal an hum zeggen dat Harm een roete hef inegooit, hie krieg niks”. „Leelijke klikspan, dà j'niet en bent, ik krieg nog best

wat; ik zegge oe nooit meer wat”. „Schelt mien niks”, zei vader wijd gapend, terwijl hij zich slaperig rekte. „As de meister moar nie hier kump, dat zè'k oe, dà gedonder hangt mien de kèl uut, en noe moak as da'j'in bedde komt”. Moeder opende de bedsteedeuren, en Jenne en Rieksken klauterden op den stoel, die daarvoor stond, ze duwden elkaar met haar beentjes, en spartelden en vochten om in 't midden te liggen, want Harmen sliep vooraan. Eindelijk lag het drietal op een rijtje en riep nog: „Nacht va, nacht moe!” toen moeder Vink nog kijkend uitviel: „Verduld, ielu bint net heidens, as ik 't oe niet zegge; alla, goat zitten en gauw ook, bidden zul ie”, en opeens trotsch en tevreden vouwde ze haar handen, toen de drie spruiten om beurt dreunden: „Lieve Voader kiek toch toe, spaar mien lieve va en moe. En ons drietjes samen. Amen.” Achter de kachel pruimend, riep vader: „Sloap wel!” Rieksken en Jenne smoeden, elkaar innig omarmd houdend, o, ze voelden zich braaf, Sunderkloas zou haar niet vergeten en ze sliepen

in zonder dat ze er erg in hadden, midden in haar heerlijke verwachtingen. Harm kon den slaap niet vatten en woelde zich om en om. „Wat zol er morgen gebeuren? Zol meister 't vergeten? Zol Sunderkloas het wèten van de roete?” Wat kon het hem ook schèlen, twee centen had hij zelf nog, 'n kleine vrijster kon hij doarveur kriegen; even daarna brak hem 't zweet uit; die brutale gedachte kon hemslecht bekomen, en bevend, schuld-bewust beloofde hij te gelooven aan den grooten man. — Jan Dekkers had stiekum gezegd dat Sunderkloas de ondermeester was met een mombakkes an; en de zwarte knecht, Kloas van den kuper! — Moar 't witte peerd dan en die ketting en al dat Sunderkloas spul, die sukela, dat speulgoed, dat hef de ondermeester nie, die het geen centen. Nee d'er was wel een Sunderkloas, hij

meende den ketting te hooren rammelen, diep kroop hij onder de dekens. — Hij sliep en droomde van tollen en taai, sukela en griffels en 't witte peerd. 't Was nog pikke-donker in de bedstee, toen Rieksken hem wakker porde en geheimzinnig toefluisterde: „Hie kump vandaag!” —

M. VAN KAMPEN.

Foto C. Steenberg

HET KASTEEL DE HAAR.
DE GANG TUSSEN HAL EN BILJARDKAMER.

DE VROUW VAN SINTERKLAAS.

MET z'n drieën stonden ze te kijken, de neuzen plat tegen de ruit gedrukt. „Ik wil die bouwdoos hebbe,” zei Wimpie, de grootste van de drie. „En ikke ook”, zei kleine Jan, die nauwelijks met zijn hoofd boven 't raam kwam. „En weet je wat ik wil, die poppekast”, zei Heintje, terwijl hij zijn afgezakte kous poogde op te halen. „Die groote...?” vroeg Wim en zonder 't antwoord af te wachten, „nee hoor die wil ik en dan mag jij meespele”, zei hij tot Jan, z'n arm beschermend om 't kleine broertje heenslaand. „Jij kan die kleine

krijgen Heintje...." ☼ Jantje glunderde, terwijl hij eerbiedig naar 't oudere broertje opzag. Met glinsterende oogen keek hij naar al dat moois. ☼ „Jij ken geeneens de poppenkast vertoone”, zei Heintje, „ikke wel, 'k ga d'r een an Sinterklaas vrage”. ☼ „Hè, Sinterklaas bestaat niet”, zei Wimpie resoluut. „Dat geloof alleen kleine kindere....” ☼ „En ik wil die tol hebben”, klonk nu kleine Jantje's stem, die goote, en die mooie knickers en de mooie boekies....” ☼ De kleine man was in extase. ☼ „Weet je wat”, zei Heintje. „Jij krijgt die tol en die knickers en ik dan die spoor met echte reelsen, ja en weet je wat Wim, dan gane we 'm op 't pertaal late rije bij jullie....” ☼ „He ja, maar dan bin ik kondekteur....” ☼ „O nee, da's gemeen, 't is mijn spoor, maar je mag toch wel kondekteur zijn, want d'r binne wel deris twee....” ☼ „Jan ook konneteur”, liet de kleine man z'n stem weer hooren, z'n kopje met de blozende ronde wangetjes opheffend naar de grootere jongens. ☼ „Maar me magge van moeder op 't portaal zoo'n keet niet make,”

zei Wimpie nu, „maar weet je wat Hein, dan gane we bij me oome, die heb 'n groote zolder..” ☼ „Bij oome op de zolder”, echoede kleine Jan. ☼ „Weet je wat ik ook mot hebbe”, zei Heintje na korte poos, zoo'n doossie krale voor me kleine zussie.” ☼ „Nee, da's meidespelgoed”, vond Wim minachtend. ☼ „Jan ook krale hebbe....” zei de kleine jongen. ☼ „Weet je wat Jan”, Heintje kwam vaderlijk naast hem staan, 'k zal me zussie vrage of ze 'n mooie snoer voor je rijgt, van die rooie hè met zilvere, of wil je liever gouwe?” ☼ „Ja, gouwe en rooie ook....” ☼ Een jonge dame die ook even voor denspelgoedwinkel was blijven staan, bemerkte de kinderen, en haaraandacht werd getrokken door het gebabbel van de armelijk gekleede jongetjes. Ongemerkt bleef ze luisteren naar hun lichte kasteelen, die zich steeds wijder uit-

sponnen en ze dacht aan de verjaarsvisite van haar kleinen neef, waar ze zoeven vandaan kwam, en ze dacht aan het verwende eenige kind, dat het kostbare speelgoed dat hij gekregen had nauwelijks met een blik verwaardigd had. Onwillekeurig vergeleek ze het bleke verveelde gezichtje, bij die blozende jongetjes, die in dezen tijd van 't jaar zonder jasje liepen. ☼ Ze dacht er even over den winkel binnen te gaan en voor elk der kinderen iets te koopen, een tol of een doos knickers, maar ze durfde niet, ze wist zelf niet wat haar terughield.... Reeds hield ze de deurknop in de hand, doch ze trad terug. Nee.... ze wilde niet de liefdadige dame uithangen.... Maar waarom niet, zei een andere stem in haar, als je die kinderen gelukkig kunt maken.... ☼ De kinderen schenen nu aanstalten te maken te vertrekken, maar 't was als konden ze geen afscheid nemen van al dat moois. ☼ Het meisje stak de hand in haar mantelzak en bemerkte dat ze bonbons bij zich had. Ja, die had tante haar bij 't weggaan in den zak gestopt. Ze had het totaal vergeten. ☼ Die zal ik ze geven, flitste 't dadelijk

door haar brein, doch er stonden nog een paar menschen.... en ze durfde niet. ☼ Eindelijk gingen ze weg die menschen.... nu gauw.... voor er andere kwamen.... ☼ „Wat vin-je nu wel 't mooiste”, nam ze 'n aanloopje. ☼ De kinderen staakten verlegen hun gesnap. ☼ „Lust je wel wat lekkers, ja, hierzoo”. ☼ Voor ze 't zelf wist hadden ze ieder twee bonbons. Kleine Jan hield in ieder knuistje één en keek verbaasd-verheugd naar de gekleurde velletjes die er om heen zaten. ☼ Nu liep ze gauw weg zonder een bedankje af te wachten. Was 't gek wat ze gedaan had? Ze keek nog even om, doch zag de kinderen niet meer. ☼ De kleine jongens waren op eens poppenkast, spoorrein, tol en 't andere moois vergeten. ☼ Eenigszins haastig liepen ze door. Op den hoek van de straat bleven ze staan en bekeken hun schat. Kleine Jan poogde reeds 't zilverpapier van een der chocolaadjes af te trekken. ☼ „Faan zeg,” Wim was de eerste die sprak, „wat hè jij?” ☼ „Twee, 'n witte en 'n blauwe” zei Heintje. ☼ „Jan ook twee”, zei de kleine man met vollen

mond. ☼ „Da's vast 'n rijke dame zeg,” zei Heintje, z'n schat bekijkend. ☼ „Ja”, zei Wimpie, „da's fijn spul, nog veel fijner dan zwarteballetjes”. ☼ „Nou netuurlijk, en die mooie pampiertjes die ke'je beware, die binne geld waard”. ☼ „Ga nou deur..” ☼ „Ja werachtig, zeg die Jan heit al bijna alles op”. ☼ „Lekker sjokela”, zei 't ventje”. ☼ „Waarom zou ze dat nou gedaan hebbe?” vroeg Wimpie. ☼ „Wie?” ☼ „Nou die frau om ons dat te gefe....” ☼ „Dat is geen frau 't is 'n dame, weet je, misschien is 't wel de frou van Sinterklaas.... zie je wel en jij zeid die besting niet”. ☼ „Nou dat zei ik niet”, zei Wimpie die nu weer aan 't bestaan van den goeden heilige begon te gelooven. ☼ Ze begonnen nu 't zilverpapier er af te halen en 'n oogenblik later stonden ze samen te genieten. ☼ „Hè!” Wimpie zuchtte toen 't

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL DE HAAR.

GEBEELDHOUWD LEDIKANT IN EEN DER SLAAPVERTREKKEN.

op was. ☼ Ze hielden beiden de kleverige papiertjes in de hand. ☼ „De pampiertjes bewaren hoor,” zei Heintje. Voorzichtig vouwden ze de onoogelijke papiertjes op en staken ze in den broekzak. Alleen kleine Jan had de papiertjes verloren. ☼ Nu gingen ze langzaam naar huis. Wim in 't midden, z'n eenen arm vertrouwelijk om Hein's hals en den anderen om dien van 't kleine broertje. ☼ „Zou dat mens nou ook 's nachts door de schoorsteen komme?” vroeg Heintje opeens. ☼ „Ja, tuurlijk”, antwoordde beslist kleine Jan. ☼ „Hoor hem”, Wimpie lachte neerbuigend, „dat ken ze ommers niet over d'r rokke. ☼ „Maar.... misschien.... stuurt ze d'r knecht en wacht zij beneje”. ☼ — Ja.... dat kwam Wim niet zoo erg onwaarschijnlijk voor, misschien kon ze wel in 'n koes, 'n vrouw ken toch nie op 'n paard....” ☼ „Nee”, dat vond Heintje ook. ☼ „Maar zou ze nou wete waar we wone”, begon hij weer. „Hadde we d'r nou maar wat gevraagd, 'n tol of zoo....” ☼ „Ja en krale”, zei Jantje opgetogen. ☼ „Och jij, met je kralen”, zei Wimpie, „as 't echt Sinterklaas ze frou is, dan weet ze ook wel waar

we wone, want die weet alles".
 ☒ Daar wist Hein niets tegen in te brengen. ☒ „Je mot Sinterklaas juist nooit niks vrage" begon Wimpie weer, „dan komp-ie juist niet". ☒ „Maar 'k ga toch me schoen zette", antwoordde Heintje. ☒ „Ja, schoen zette..." zei kleine Jan. ☒ Ze waren 't slopje genaderd waar ze wezen moesten. Heintje woonde drie hoog vóór en Wim en Jan drie hoog achter in 't zelfde huis. Fluks klommen ze de donkere steile trappen op. Heintje wipte gauw naar binnen. ☒ „Gedag..." ☒ „Dag... kom je straks nog spele?" ☒ „Nee, 'k mot in de tobbe..." ☒ „O... ikke morrege pas..."

☒ Heintje wipte bij z'n moeder naar binnen. ☒ „Bè jullie daar eindelijk", snauwde Wim's moeder toen de kinderen binnen kwamen. „Je vader is al na jullie zoeken. Vooruit gauw uitkleje en in de tobbe, de meissies binne al klaar". ☒ Ze draaide 't petroleumstel waarop een groote ketel water stond, hooger op en begon Jan al vast uit te kleeden, toch blij dat de kinderen er waren. ☒ „Hebbe sjokela gehad van Sinterklaas ze vrouw", begon de kleine jongen, toen hij in z'n onderbroekje stond. ☒ „Wat zeg je nou kind, zeur niet". ☒ „Ja echt, Wimpie heb mooie pampiertjes". ☒ Wimpie haalde de verfrommelde papiertjes te voorschijn en toonde ze moeder triomfantelijk. ☒ „'n Rijke dame, moeder, en die heit ons sjokela gegefe, an Hein en Jan en an mijn alle drie, ieder twee, zukke groote..." ☒ „Wat zei je daar, van 'n vreemd mensch, en 'k heb je ommers al zoo dikwijls gezeit, je mag van niemand wat anpakke, d'r loopt zoo veel slecht volk rond, kindere-dieve om jullie te lokke, daarom be'je zoo lang uitgebleven, hier klein krenge..." en voor kleine Jan er op bedacht was voelde hij de klappen op z'n biljetjes. Wim wilde verschrikt wegloopen, maar moeder had hem al te pakken en 'n oogenblik later werden de burenen vergast op 'n duet. ☒ „En nou na bed zonder ete", zei moeder toen ze de kinderen gewassen en verschoond had. ☒ Een oogenblik later lagen ze beiden in de bedstee te snikken. Plotseling hield Wim op, pakte Jan beet die van den wederomstuit ook ophield. Uit de voorkamer kwam luid geschrei. ☒ „Hoor je Jan", zei Wimpi, met roodbehuilde oogen, doch iets troostends in zijn stem, „dat is Heintje, die heit ook op z'n dufel gehad..."

ELSA DE HARTOGH.

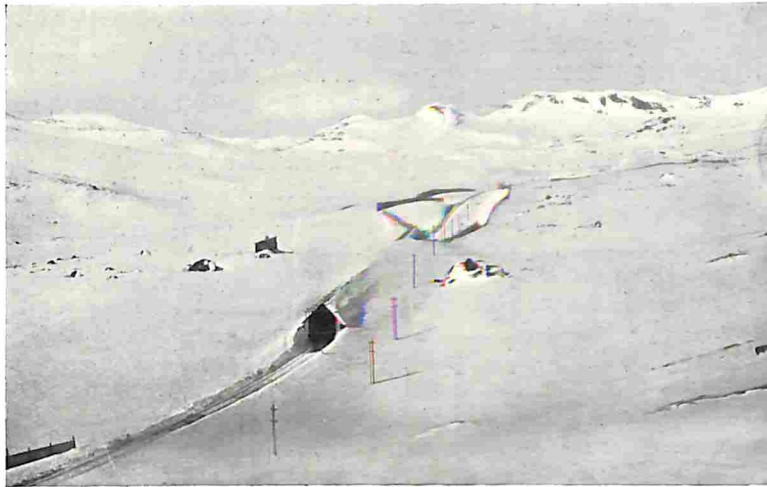

Foto Wilse-Kria.

DE BERGEN-CRISTANIA-LIJN IN HET HOOGGEBERGTE.

De Noorsche hooggebergte-spoorweg.

HOE dwaalden telkens onze gedachten af naar het oude verleden, toen we op dien heerlijken Juli-dag met den Christiania-Bergen Express over die immense Noorsche hoogvlakten trokken. Telkens weer dachten we terug aan de dagen, toen deze wondere verbinding nog niet bestond en de Noor van het Oosten zijn landsman in het Westen slechts kon bereiken langs groote omwegen en na het overwinnen van vele moeilijkheden. Dachten we aan de tijden, dat de beide

grote Noorsche handelscentra, Christiania en Bergen, alleen den moeilijken zeeweg als eenige goede verbinding kenden. ☒ Wel te begrijpen is het dan ook, hoe de Noor al heel vroeg van zijn hooglandspoorweg droomde, hoe hij al kort na de opening van de beroemde Oostenrijksche alpenbanen, het stoommonster over den kouden, kalen rug van zijn bergen zag trekken. En reeds toen ook al desbetreffende plannen ontwierp. Een spoorwegverbinding tusschen Oost en West moest er komen. Was voor den handel een dringende eisch. ☒ Het was dus het begin van een grootsch en voor het geheele land hoogst gewichtig werk, toen een aanvang werd gemaakt met het onderzoek in hoeverre het plan van een spoorwegverbinding tusschen de hoofdstad des lands en het aan de westelijke fjordenkust gelegen Bergen, uitvoerbaar was. Dit onderzoek, dat begonnen werd in 1872, werd het jaar daarop op grootere schaal voortgezet. Heel duidelijk bleek toen echter al, dat er diepgaande en langdurige waarnemingen en onderzoekingen gedaan moesten worden vóór men betreffende het tracé van de baan een definitief besluit kon nemen. ☒ Voor alles was noodzakelijk zich een klaar duidelijk beeld te vormen over de sneeuwverhoudingen in het hooggebergte. Waarnemingen natuurlijk, die verricht moesten worden over een reeks van jaren. Hangende den uitslag besloot het Noorsche Storting toch bereids in 1874 het traject van Bergen tot Voss in bouw te nemen. De technische moeilijkheden van dit 107 K.M. lang parcours waren betrekkelijk gering, daar de weg zich hier slechts weinig boven den zeespiegel behoefde te verheffen. ☒ In den winter van 1873 op '74 werd nu een aanvang gemaakt met de sneeuw-

waarnemingen voor het hooggebergteparcours, terwijl in 1877 reeds een begrooting ingediend werd voor een volledige Bergen-Kristiania-baan. Waren de sneeuwopnemingen eerst gedaan op bescheiden schaal, van 1884 af werden deze regelmatig voortgezet. Ze werden uitgevoerd door in deze gebieden goed bekend zijnde boeren, die onder leiding stonden van spoorwegingenieurs. Ten behoeve van dit voor de algemeene voor-studie zoo belangrijk werk, waren in het hooggebergte op bepaalde afstanden lange verticale stangen opgericht, die elk een eigen nummer droegen. Zoo werd telkens in het voorjaar bij elken stang de sneeuwhoogte opgeteekend. ☒ Naast het vraagstuk der sneeuwophooping moest ook het probleem der stijging van het tracé worden opgelost. Van de Oostzijde, van Christiania af, kon men de baan door betrekkelijk open zijnde en vrij gelijkmatig stijgende dalen zonder groote technische moeilijkheden tot over de waterafscheiding voeren. Dit was echter anders aan de Westzijde, waar de dalen snel naar de zee afzakken. Het leiden van het tracé op zoodanige wijze, dat de trein geleidelijk aan kon dalen, was dus werkelijk een moeilijke opdracht. Voorts doem-

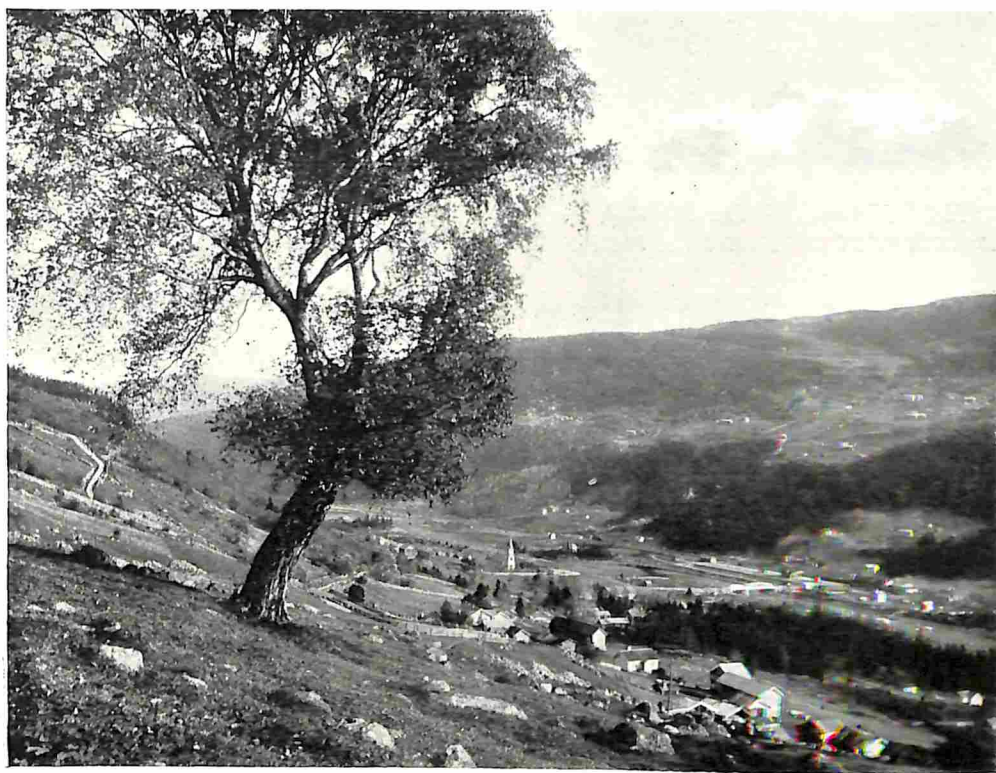

Foto Wilse-Kria.

AAL, AAN DE LIJN BERGEN-CRISTANIA.

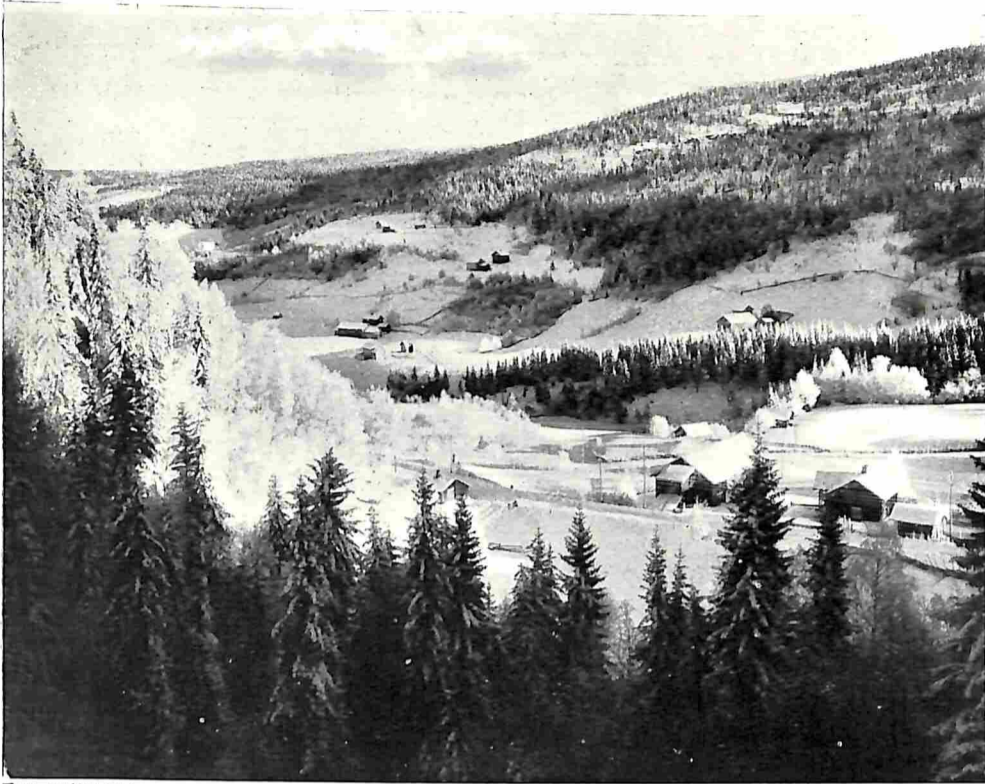

Foto Wilse-Kria.

DE NOORSCHER HOOGGEBERGTE-SPOORWEG.
ROA, ZESTIG KILOMETER VAN CRISTIANIA.

den er nog talrijke obstakels op van economischen en strategischen aard. ☒ Bij de voorbereidingen had men de keuze tusschen drie ontwerpen. Ten eerste was er het ontwerp van de Sognefjord-lijn. Deze zou van Voss af, via het beroemde Stalheim naar Aurland en Laerdal loopen, om verder door het Hallingdal naar Kristiania te leiden. Het tweede ontwerp was dat van de Hardangerfjordlijn, die men zich van Voss af langs Hardanger en Eidfjord en door Telemarken dacht. De Midtfjeldslijn was ten slotte het derde ontwerp. Deze verbinding was de kortste maar vormde de hoogste en langste hooggebergte-route. Na Voss zou deze lijn door een 5300 M. langen tunnel naar Myrdal loopen om verder langs Finse en door het Hallingdal bij Kristiania uit te komen. Toen het Storting in 1894 besloot de lijn van Voss af door te trekken, zegevierde het derde alternatief: de hooggebergtebaan. ☒ Met het doortrekken van de lijn tot het Taugemeer begonnen pas de groote moeilijkheden. Lag Voss op een hoogte van 57 M., verderop zou de weg aanmerkelijk stijgen. Na Opset, dat reeds op 850 M. hoogte ligt, moest door den Urhovet een 5300 M. lange tunnel geslagen worden. Deze, de Gravehalse-tunnel, kwam gereed in 5 jaar. ☒ Zeer groote moeilijkheden bij den aanleg van het hooggebergte-traject leverden natuurlijk vooral de bijzondere klimatologische toestanden op, zoodat er elk jaar slechts gedurende een betrekkelijk korten tijd buiten gewerkt kon worden. Slechts vier maanden waren hiervoor disponibel. Gedurende de kwade maanden werd dan met een klein aantal arbeiders in de talrijke tunnels gearbeid. Wanneer echter in het voorjaar het werk in de open lucht werd voortgezet, waren de sneeuwmassaas zóó geweldig, dat onmogelijk het proces van den grooten dooi kon worden afgewacht. Alle handen werden dan aan het werk gesteld om den weg vrij te maken. Dit was dikwijls een hopelooze arbeid. Immers menigmaal gebeurde het, dat in April en Mei, wanneer men met het ruimen ongeveer klaar was, opnieuw zware sneeuwval intrad. Om het werk voor het vrijmaken van den weg te vergemakkelijken, werd ook veel het z.g. „sneeuwvreten” toegepast, waarbij de sneeuw met een dunne laag aarde en zand bestrooid werd, zoodat door de warmte van de zon het ontdooingsproces op buitengewoon krachtadige

wijze verhaast werd. Wanneer het „vreten” zoo'n maand geduurd had, was de sneeuw tot op een paar meter weggesmolten. Op sommige plaatsen kon ze echter door verstuiving buitengewoon hoog liggen; zoo heeft men er tot 18 M. hoogte gemeten. In dergelijke gevallen werden eenvoudig tunnels door de sneeuw gegraven. ☒ Ofschoon in het midden van den zomer met circa 2000 man werd gewerkt, was dit aantal toch nog te klein. Het kostte echter groote moeite om voldoende goede arbeiders te vinden die bereid waren in een dergelijke arctische natuur te werken, te meer omdat de omstandigheden niet toelieten dat de arbeiders ook vrouw en kinderen mee de koude bergen innamen. Daar de Noren bovendien van tunnelboren nog weinig verstand hadden, werd in 1900 geprobeerd in het zonnige warme Italië arbeiders voor de Noorsche hoogvlakten te vinden. Met een ingenieur en een opzichter kwamen er 'n 50 naar het hooge Noorden over. ☒ Zoo leefden de arbeiders daar geïsoleerd in het onder sneeuwmassaas bedolven uitgestrekte hooggebergte. Tweemaal per week kreeg men in die wereld van sneeuw en ijs de briefpost overgezonden, terwijl eens per maand van Voss uit een kassier met gevolg overkwam voor het uitbetalen van de loonen. Dit was dikwijls een

zware moeitevolle expeditie, daar er een ski-tocht gemaakt moest worden van ongeveer 200 K.M. In Januari 1905 geraakte een kassier en zijn gidsen in een sneeuwstorm verdwald, zoodat ze geen onderdak konden vinden. Ze vonden door bevrozen den dood. Gewoonlijk werd de weg gevonden door de boven de sneeuw uitstekende telefoonpalen te volgen. Indien de mist de circa 40 M. van elkaar geplaatste palen aan het oog ontrok, werd een touw over de draden geworpen. Dit was intusschen een methode waarbij men maar weinig vorderde. ☒ Was het gedeelte Bergen-Voss, dat het eerst gebouwd werd, ingevoerd als z.g. smalspoor, toen het Storting in 1898 besloot de baan van het Taugevand af naar het Hallingdal door te trekken, werd tevens bepaald dat nu de geheele lijn op Europeesche normaalspoorbreedte (1435 m.m.) zou worden gebracht. Zoo waren er weer zes jaar voor nodig om het parcours Bergen-Voss in normaalspoor te veranderen. Totdat eind 1909 de baan in haar geheele lengte voor het verkeer kon worden opengesteld. Het stoutte verlangen van den Noor, een

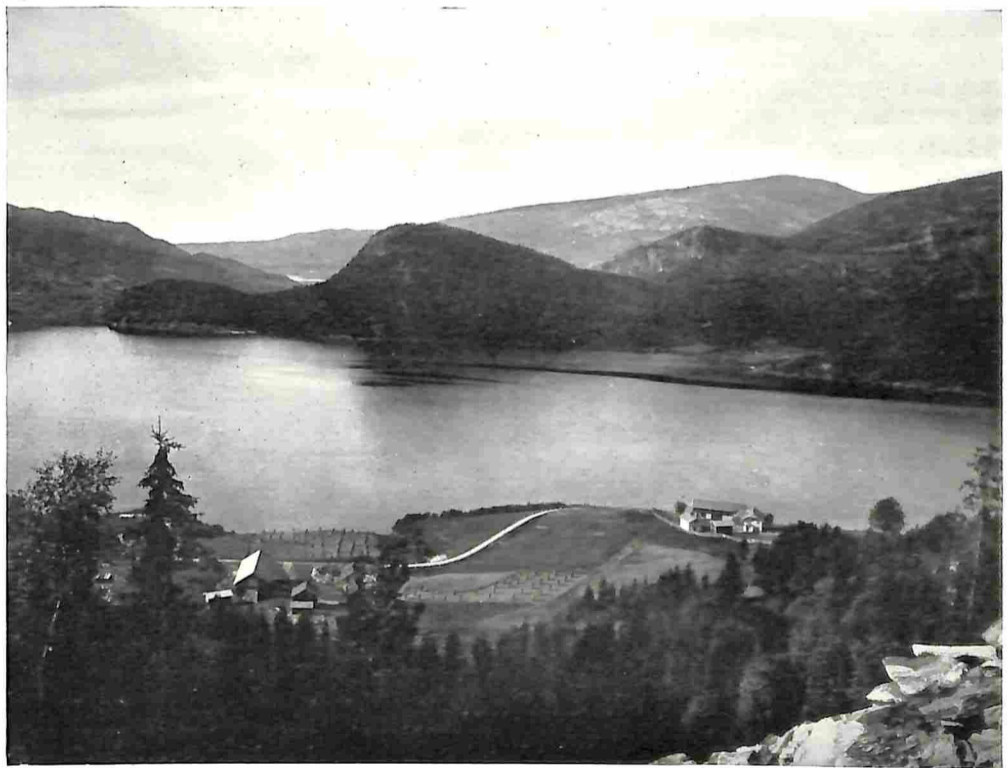

Foto Wilse-Kria.

DE NOORSCHER HOOGGEBERGTE-SPOORWEG.
UITZICHT OP HET NOREFJELD NABIJ DEN HAVERSTINGTUNNEL.

directe treinverbinding tuschen Bergen en Kristiania, was in vervulling gegaan. ☞ Wanneer we nu dit krachtig specimen van spoorwegbouw vergelijken met diverse buitenlandsche bergbanen, dan zien we dat de Noorsche hooggebergtebaan een grootste hoogte bereikt van niet meer dan 1301 M. Toch is het karakter van het gebied waardoor deze prachtaanleg voert, veel arctischer dan bijv. bij de aanmerkelijk hoogere Zwitsersche en Oostenrijksche of nog hoogere Amerikaansche bergbanen. Immers ligt de Noorsche hooggebergtespoorweg op een veel hooger breedtegraad dan al de andere banen. Dit brengt direct heel andere klimatologische gesteldheden mee. Veel lager dan op de meer zuidelijke banen, vinden we in Noorwegen de boomgrens. En veel spoediger ook zijn we hier aan de grens van de eeuwige sneeuw. ☞ Wat den toerist bij een reis met de prachtige „Bergensbanen,” zooals de Noor deze geheele, de groote fjordenstad met Kristiania verbindende lijn noemt, wel zeer frappeert, is het sterk wisselend karakter van het gebied, het vele malen algeheel veranderend aspect van de landstreken waardoor deze spoorweg leidt. ☞ Na het vertrek uit Bergen trekt het stoommonster z'n wagensliert eerst langs de aardige villa's en buitens der Bergensers en passeeren we van verre het huis waar eens Edvard Grieg leefde, en in welks nabijheid thans in een rots de asch van den grooten Noor rust. ☞ Deze reis, ze is eigenlijk als een machtige compositie, waarin het liefelijke, slepende en smeekende overgaat in melodie vol ernst. Een elegie gelijk. Totdat er weer deelen komen vol van overdonderende grootschheid, machtig imponeerend. ☞ Het is als een zachte, zoete melodie, wanneer we langs de warm begroeide oevers van Sörfjord en Bolstadfjord glijden. Men waant zich hier weder aan de Zwitsersche of Italiaansche meren dan aan een der fjordarmen in het hooge Noorden. ☞ Nieuwe klanken klinken. . . . ☞ We trekken door het ernstige Raundal, zien onder ons de wilde Sverre-kloof. Waarna het dondert en rommelt. Verdwenen is de Express in het zwart van den 5300 meter langen Gravehalstunnel. ☞ We luisteren verder. Hooger voert de melodie. ☞ Hooger klimt het stoommonster tegen den ijzeren weg. Het is nu alles steen. Geen boomen meer. En bijna ook geen planten. Breed uit galmt de stem van de wereld van sneeuw en steen en ijs. ☞ Dan, als de grootste hoogte is bereikt, wordt het een zenuwachtig jagen. We luisteren toe, ten hoogste geboeid. We ruizen over machtige velden van sneeuw, langs bizarre waterig blauwende gletschers. Van onze somptueuse coupé's uit aanschouwen we het overweldigende, we trekken door streken, waar zich in de dagen van weleer alleen mannen als Fridtjof Nansen waagden. ☞ We spelen verder. . . . verder. . . . Nieuwe melodieën doen zich hooren. De ijssymphonie is ten einde. We trekken door heerlijk kleurende, warm begroeide dalen, langs schitterend geëncadreerde meren en wild bruisende rivieren. ☞ Dan sterven de laatste tonen weg. De wielen slaan over de wissels bij Kristiania. De wonderde compositie is uit. Het oratorium der Bergen-Express komt ten einde. ☞ Men moet het eens gehoord hebben. Ge ontmoet er in de schoonste melodieën der Natuur. H

Foto C. Steenbergh.

DE DIJKSTE EIKENBOOM VAN DE HOFSTAD, AAN HET EINDE DER BEEKLAAN. DEZE BOOM HEEFT EEUWENLANGE EN OUDE BOERDERIJ GEZELSCHAP GEHOUDEN, DIE DATEERDE UIT DE 15de EEUW.

5)

DRIE BALLADEN

Uit het Engelsch van Lafcadio Hearn.

II. DE VERBANNING.

HET kind groeide heel snel; en toen hij vijftien jaar oud was, gaf de regeerende Keizer hem den naam en titel van Oguri-Hangwan, Kané-uji. ☞ Toen hij den mannelijken leeftijd had bereikt, besloot zijn vader een bruid voor hem te zoeken. ☞ Dus zag de Dainagon rond onder de dochters van de ministers en hooge ambtenaren, maar hij vond onder haar geene, die hij waardig achtte de vrouw van zijn zoon te worden. ☞ Maar de jonge Hangwan, die vernam van Tamon-Ten, dat hij een geschenk aan zijn ouders was van Tamon-Ten, besloot die godheid om een echtgenoot te smeeken; en hij spoedde zich naar den tempel van den god, vergezeld door Ikenoshoji. ☞ Daar waschten zij hun handen en spoelden hun mond en bleven drie nachten zonder slaap, dien tijd geheel wijdend aan godsdienstige plechtigheden. ☞ Maar daar zij geen gezelschap hadden, begon de jonge prins zich ten slotte eenzaam te voelen en begon hij te spelen op zijn fluit, die gemaakt was van den wortel van een bamboe-plant. ☞ Blijkbaar aange trokken door deze zoete klanken, kwam de groote slang, die huisde in den tempel-vijver naar den ingang van den tempel — na zijn angstwekkende verschijning vooraf veranderd te hebben in die van een lieflijke maagd behoorend tot het Paleis van den Keizer — en luisterde met genot naar de muziek. ☞ Toen dacht Kané-uji, dat hij juist de maagd voor zich zag, die hij als vrouw begeerde. En in de meening, dat zij het ook was, die de godheid voor hem bestemd had, deed hij het schoone wezen plaats nemen in een draagstoel en keerde zoo naar huis terug. ☞ Maar niet zoodra was dit geschied, of een vreeselijke storm brak los boven de hoofdstad, gevolgd door een geweldige overstroming; en zoowel de storm als de overstroming duurden zeven dagen en zeven nachten. ☞ De Keizer werd door deze teekenen zeer verontrust; en hij liet zijn sterrewichelaars komen, opdat zij hem de oorzaak hiervan zouden verklaren. ☞ In antwoord op de hun gestelde vragen deelden zij hem mede, dat het vreeselijke weder slechts veroorzaakt was door den toorn van de mannetjeslang, die zich wilde wreken om het verlies van zijn wijfje — en deze was niemand anders als de mooie vrouw, die Kané-uji meegebracht had. ☞ Waarop de Keizer beval, dat Kané-uji verbannen moest worden naar de provincie Hitachi en dat de betooverde wijfjes-slang dadelijk teruggebracht moest worden naar den vijver op den berg Kurama. ☞ En dus op Keizerlijk bevel gedwongen te vertrekken, begaf Kané-uji zich naar de provincie Hitachi, slechts gevolgd door zijn trouwen knecht Ikenoshoji.

III. DE BRIEFWISSELING

☞ Kort na de verbanning van Kané-uji, bezocht een reizend koopman, die wat verkoopen wilde, het huis van den verbannen prins in Hitachi. ☞ En toen de Hangwan hem vroeg waar hij woonde, antwoordde de koopman aldus. ☞ „Ik woon in Kyoto, in de straat genaamd Muromachi en mijn naam is Goto Sayémon. Mijn koopwaar bestaat uit goederen van duizend-en-acht verschillende soorten, die ik naar China zend, uit duizend-en-acht soorten, die ik naar Indië zend en nog duizend-en-acht soorten, die ik alleen in Japan verkoop.”

(Wordt vervolgd).

Ontvangen boeken.

☞ W. L. & J. Brusse's Uitgevers-Maatschappij zond ons weder een door Cilia Stoffel vertaald boek van William J. Long: „Zonder geweer op jacht”. Met teekeningen van Charles Copeland.